

XXI-oji Jaunųjų mokslininkų psichologų konferencija

ŠIŲ LAIKŲ ŽMOGUS

2024 m. gegužės 10 d.

PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ LEIDINYS

Abstract book of the
21st Conference of Junior Researchers in Psychology
A PERSON OF OUR TIMES
May 10, 2024

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

ORGANIZACINIS KOMITETAS

| ORGANISATIONAL COMMITTEE

Pirmininkė | Chair: Rita Jakštienė

Nariai | Members: Greta Guogaitė,
Agnietė Kairytė, Momina Khalid Butt,
Justė Margevičienė, Dovilė Mikučionytė,
Miglė Rudytė.

Studentai | Students:

Rugilė Goštautaitė, Rūta Macijauskaitė,
Dalia Ustinavičiūtė, Gintarė Ušakovaitė.

LiPSA nariai | LiPSA members:

Evelina Laurynaitė, Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

| SCIENTIFIC COMMITTEE OF THE CONFERENCE

Pirmininkė | Chair: prof. dr. Roma Jusienė

Nariai | Members: prof. dr. Evaldas Kazlauskas,
prof. dr. Ilona Laurinaitytė, doc. dr. Antanas Kairys,
doc. dr. Greta Kaluževičiūtė-Moreton,
doc. dr. Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė,
doc. dr. Paulina Želvienė, dr. Lauryna Rakickienė.

KONFERENCIJOS GLOBĖJA

| PATRON OF THE CONFERENCE

Prof. habil dr. Danutė Gailienė

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

| CONFERENCE ORGANISERS

Filosofijos
fakultetas

RĖMĖJAI

| SPONSORS

INFORMACINIS RĖMĖJAS

| INFORMATIONAL SPONSOR

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/Proceedings.2024.43>

ISBN 978-609-07-1047-0 (Leidinio forma: Elektroninis - PDF)

Copyright © 2024 Authors. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

įbauginti, sukeliant aukai diskomfortą (Nielsen et al., 2017). Lietuvos teisiniuose dokumentuose pateikiama sukonkretinta priekabiavimo sąvoka, nurodant, kad tai nepageidaujamas elgesys, kai tam tikro požymio (pvz. lyties, amžiaus ir t.t.) pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška ar įžeidžianti aplinka. Tyrimai atskleidžia, kad priekabiavimo raiškai gali turėti reikšmės organizacinė aplinka, darbinės veiklos ypatumai (pvz., vaidmens konfliktas), darbuotojo psichologinės charakteristikos, tačiau jų reikšmė priekabiavimo suvokimui nėra vienoda. Šiuo tyrimu siekiama ištirti organizacinių veiksnių ir asmeninės charakteristikos – psichologinio kapitalo – reikšmę policijos darbuotojų patiriamam priekabiavimui.

Metodika. Tyrime dalyvavo 147 policijos darbuotojai, imtis – patogioji. Į anketos klausimus atsakė 82 moterys (55,8 %), 63 vyrai (42,9 %), 2 dalyviai atsisakė nurodyti savo lytį, dalyvių amžius svyravo nuo 20 iki 58 metų ($M = 39,8$, $SD = 9,7$). Tyrimo instrumentai: *Organizacinių priekabiavimo rizikos veiksnių skalė* (Gamian-Wilk, 2018), *Neigiamų poelgių klausimyno trumpoji versija* (Notelaers et.al., 2019), *Psichologinio kapitalo skalė* (Lorenz et al., 2016).

Rezultatai. Tyrimas atskleidė, kad priekabiavimą darbe patiria 17 % policijos darbuotojų. Priekabiavimo reiškinį žemiau įvertino tyrimo dalyviai, kurie palankiau vertino organizacinius veiksnius ($r = -0,440$, $p \leq 0,01$) bei asmeninį psichologinį kapitalą ($r = -0,216$, $p \leq 0,01$). Regresine analize patikrintas priekabiavimo vertinimo veiksnių modelis ($R^2 = 0,177$) patvirtino neigiamą organizacinių veiksnių poveikį darbe patiriamam priekabiavimui ($\beta = -0,392$, $p \leq 0,01$). Tuo tarpu darbuotojų psichologinis kapitalas darbe patiriamo priekabiavimo neprognozuoja ($\beta = -0,058$, $p = 0,494$).

Išvados. Tyrimas atskleidė policijos darbuotojų patiriamo priekabiavimo paplitimo mastą, organizacinių veiksnių, psichologinio kapitalo ir priekabiavimo darbe sąsajas bei priekabiavimo vertinimui reikšmingus organizacinės aplinkos veiksnius.

Raktiniai žodžiai: priekabiavimas, organizaciniai rizikos veiksniai, psichologinis kapitalas.

EMOCINIO APLEISTUMO VAIKYSTĖJE SĄSĄJA SU NEIGIAMU EMOCINGUMU IR TAISYKLES LAUŽANČIU ELGESIU PAAUGLYSTĖJE

Aurėja Žilionytė

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Klinikinės psichologijos katedra

Įvadas. Vaikystės patirtys, kai susiduriama su tarpasmeniniais traumuojančiais stresoriais, yra paplitusios tokiu mastu, jog yra apibūdinamos kaip tylioji epidemija. Lietuvos kontekste nustatyta, kad apie ketvirtadalis paauglių nurodo patyrę nepalankias patirtis vaikystėje, o dažniausiai pasitaikanti trauminė patirtis – emocinis apleistumas (15,5%) (Barkauskienė ir kt., 2018; Gervinskaitė-Paulaitienė ir kt., 2017). Mokslinėje literatūroje pateikiama daug įrodymų apie nepalankių vaikystės įvykių sąsają su įvairiapusiškais padariniais asmens raidoje, pavyzdžiui, asmenybės bruožais, eksternalizuoto elgesio problemomis. Visgi, neigiamų vaikystės patirčių pobūdžio ir elgesio problemų ryšys yra mažiau analizuotas, ypač atsižvelgiant į asmenybės bruožus kaip šio ryšio mediatorių. Šio tyrimo tikslas – atskleisti ryšius tarp emocinio apleistumo, neigiamo emocingumo kaip neadaptivaus asmenybės bruožo ir taisykles laužančio elgesio paauglystėje.

Metodika. Tyrime dalyvavo 208 11-17 metų amžiaus paaugliai (amžiaus vidurkis – $M = 14,29$, $SD = 1,57$), iš kurių 59,6% imties sudarė merginos. Respondentai buvo atrinkti iš Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų moksleivių imties. Klausimyną sudarė demografiniai klausimai,

Vaikystės patirčių klausimynas (ACE, Dube et al., 2001), DSM-5 asmenybės aprašas – trumpoji forma (PID-5-BF, Krueger et al., 2013), Jaunuolio savęs vertinimo lapas (YSR-11/18, Achenbach & Rescorla, 2001). Mediacinis efektas buvo skaičiuojamas pasitelkiant mediacinę analizę (Heyes, 2018). Tyrimas atliktas prisidedant prie VU Raidos psichopatologijos tyrimų centro tyrėjų, vykdančių mokslinio tyrimo projektą „Asmenybės sutrikimo požymių paauglystėje tyrimas: raiška, kaita ir jos veiksniai (AS-POP)“ (vadovė prof. dr. Rasa Barkauskienė).

Rezultatai. Mediaciniame modelyje, kuriame nepriklausomas kintamasis buvo emocinis apleistumas, priklausomas kintamasis – taisyklės laužantis elgesys, o mediatorius – neigiamas emociingumas, nustatytas statistiškai reikšmingas netiesioginis efektas ($\beta = 0,22, p < 0,05$), o tiesioginis efektas prarado statistinį reikšmingumą ($\beta = -0,04, p > 0,05$). Tai reiškia, kad neigiamas emociingumas pilnai medijuoja (paaiškina) ryšį tarp emocinio apleistumo ir taisyklės laužančio elgesio.

Išvados. Gauti rezultatai atskleidžia, kad didesnis vaikystėje patirtas emocinio apleistumo patyrimas prognozuoja stipriau išreikštą neigiamą emociingumą, kuris yra svarbi asmenybės raidos dimensija, susijusi su taisyklės laužančiu elgesiu paauglystėje.

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Barkauskienė

Raktiniai žodžiai: emocinis apleistumas, neigiamas emociingumas, taisyklės laužantis elgesys.

TILTAS TARP DVIEJŲ MOKYKLŲ: JAUNŲ ŽMONIŲ LAISVŲ NUO STUDIJŲ METŲ PATYRIMAS

Lukrecija Žuromskaitė, Austėja Agnietė Čepulienė

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

Žinoma, kad dėl globalizacijos vis daugiau žmonių renkasi ne tik atostogas užsienyje ar gyvenimą kitoje šalyje, bet vis dažniau pasirenka vienerius metus skirti kelionėms po pasaulį. Šis fenomenas, dar vadinamas – laisvais nuo studijų metais (angl. gap year; LNSM), neretai būdingas abiturientams po mokyklos baigimo, prieš stojimą į kitą mokymo įstaigą. Nors reiškinys vis labiau populiarėjantis, tačiau Lietuvoje tebuvo rasta sociologijos srities daktaro disertacija, nagrinėjanti LNSM temą. Iš tiesų, ir, bendrai, pasaulyje, nors tyrimų gausiau, bet dauguma jų – sociologijos, ne psichologijos srities. Taip pat matomas trūkumas naujesnių straipsnių, ypač laikantis kokybinės paradigmos. Tad pristatomas kokybinis tyrimas, kurio metu laikytasi konstruktyvistinės filosofinės paradigmos, pasitelkiant refleksyviąją teminę analizę. Atlikta 9 serijiniai interviu (angl. serial interviews) su 5 jaunais asmenimis, per jų LNSM, pasirinktus iš karto po mokyklos baigimo. Tyrimo dalyvių amžius nuo 19 iki 20 metų, 3 iš 5 tapatinasi su moteriška, 1 – vyriška ir 1 – nebinarine lytimi. Jie kilę iš įvairių Lietuvos miestų, o LNSM leidžia skirtingose šalyse, užsiimdami savitomis veiklomis. Tyrimo metu siekta atskleisti jaunų asmenų LNSM patyrimą, gilinantis į jausmus, iššūkius, lūkesčių (ne)atitikimą. Pirminiai rezultatai atskleidžia jaunų žmonių, pasirinkusių LNSM, jaučiamą vidinės darnos jausmą, kylantį iš savęs pažinimo ir priėmimo, vidinės tvirtybės, emocijų savireguliacijos ir tvirtesnio santykio su gimtine ir artimaisiais, gaunamo jų palaikymo. Taip pat pastebimas susidūrimas su varginančia tikrove: didesniu nei tikėtasi iššūkiu, suaugusiųjų rūpesčiais, adaptaciniu laikotarpiu, vienvakarių ir ilgesio jausmais. Galiausiai, LNSM patiriami lyg maloni pauzė nuo įprasto gyvenimo. Tai atskleidžia jaučiamas netikrumo jausmas, perfekcionistiškas patirčių siekis bei pasitenkinimas LNSM, drauge nerimaujant dėl šių metų pabaigos. Šie rezultatai atitinka kitų tyrėjų (King, 2011) išvadas dėl tapatybės paieškų, susijusių su